

poderosos i els grans renunciessin a les emocions que també podien enfortir-los i al culte de la pròpia bellesa corporal: les carreres de bigues, trigues i quadrigues, les termes i els banys, i els simulacres navals, i les lluites dels carros de guerra en el Circ Màxim, encara que sigui amb la vergonyosa alternança de les lluites sanguinàries, dels homes amb els homes, i dels homes amb les feres.

Però Roma es va prostituir; i aquest embrutiment dels homes i dels pobles portarà més tard tot un seguit de segles en els quals, ~~la~~ ^{la} destrucció de les restes de l'imperi, tant per la irrupció dels barbres des del nord-est i dels musulmans des dels països del sur, com per la imposició de la sociologia cristiana i, més tard, les interminables epopeies de la reconquesta. Ens trobem avui amb tot un seguit de nacionalitats mig malaltisses, de pobles febles, de races degenerades en una promiscuïtat confusionària, on encara les primícies d'una nova civilització no pas massa ben entesa acabarà els estralls, amb malalties d'importació i tòxics de tota mena, amb la febre del viure cada vegada més intensiu de les grans ciutats, i amb tot un martiri de complicacions i de neguits, que han de situar-nos molt lluny d'aquella simplicitat paradisiàca dels temps de més naturalesa i de més ègloga.

Els metges som, precisament, qui millor pot veure a cada passa la decrepitud precoç del cos humà; que no és més que una despulla i una desferra; una paròdia humiliant i ridícula de la bellesa de conformació representada en les estàtues hel·lèniques.

No és pas, doncs, estrany que hàgim convertit en dogma aquell lema llatí que diu *salus populi suprema lex est*, la salut del poble és la suprema llei; perquè aquesta paraula *salus* cal aquí interpretar-la en un múltiple sentit, objectiu i simbòlic: la salut és la pau de l'esperit; la salut, és l'equilibri; la salut, és la justícia, és la llibertat, és la confraternitat dels homes; la salut, és igualment la integritat i la normalitat corpòria i física; és la gallardia i la gentilesa del cos humà; és l'enginy, i el talent i la força; és l'estètica i la bellesa; és la perfecció de la raça.

Encara, però, als temps actuals, trobarem un home que se n'ha ocupat, potser un xic massa. Al·ludeixo el promotor de la llei alemanya d'esterilització forçosa. Però aquesta llei ha estat potser una altra passa en fals d'un home que aquí hem de mirar amb mals ulls, perquè és al cap d'avall un dictador, com qualsevol altre; i dictador, ja vol dir un home que per un o altre cantó té de violentar el poble, usurpar-li la llibertat i coaccionant-lo, i subjectant-lo a les pròpies arbitriarietats, no sempre encertades.

Es Hitler, del decret del qual pensem—com dels certificats prematrimonials—que difícilment s'ha de portar integralment i d'una manera eficaç a la pràctica; i difícilment l'han de menar a la consecució d'aquell ideal seu, contra iictori. que per un costat voldria aconseguir el millorament de la raça germànica i per l'altre costat ja té posat al pensament la monstruosa gestació d'una altra gran guerra.

I aquí tenim un cas d'aplicació d'aquell refrany casolà que diu que *els extrems, es toquen*. De Licurg a Hitler ja no hi ha més que una petita distància. La llei espartana arribava a ferir ço que de més noble i espiritual té l'espècie humana: el sentiment que és gairebé la cosa més objectiva de totes les nostres abstraccions; l'estimació maternal; que no solament és pròpia de les nostres mares, sinó que—per garantia de la perpetuació de les espècies—fins instintivament es desperta, fort i heroic, en les misèrrimes bestioles. Així mateix la llei germànica actual ens ha sorprès a tots, com una cosa impossible, imaginària i grotesca, i decididament inhumana i impracticable; només un dictador podia patrocinar-la.

Són dos extrems que es toquen, i per doctrinals que semblin mai no seran totalment eficients per a l'abelliment de l'home i el millorament de la raça; i contra d'ells s'aixecarà sempre la raó, l'esperit i el sentiment, perquè millorar l'home no vol pas dir ni destruir-lo, ni deshumanitzar-lo.

I aquí vé com anell al dit la propugnació pels procediments de més eficàcia immediata i de més lògica.

Són l'educació del cos, com s'educa la intel·ligència; són la cura corporal, com es té cura de la formació d'esperits selectes. És el conreu de la forma i de la gràcia, com es conrea el lèxic i el bon gust i les abstraccions anímiques. És la cultura física, incorporada a tot arreu, des de l'escola a la caserna, en els pobles civilitzats, als programes de la més idònea ensenyança.

No és el futbol d'un professional, ni l'esport en forma d'espectacle, que són un altre plat fort de les nostres passions. Diríem que allà on l'espectacle comença, és allà mateix on la cultura física ben entesa gairebé s'acaba.

Es l'excursionisme, prudentment menat; és la gimnàstica; és la cacera; són els esports de joc i esbarjo, que tenen l'avantatge d'atraure els adolescents, sense que se'n adonin; és la natació; és el sol, i és el camp, alternats amb la nostra irremeiable mixtura mefítica urbana. Ho serà aquesta Piscina, a Olot, ciutat massa enclosa entre muntanyes, que li cal obrir el pit als aires del cel, respirant-los amb fortes bocades, damunt d'uns arenys assolellats i des del